

Tetanus nog niet verbannen

Kleine moeite voorkomt groot leed

Tetanus is een ernstige ziekte. Bij de helft van de besmettingen is er zelfs sprake van een dodelijke afloop. Gelukkig komt deze infectie ziekte niet vaak meer voor in Nederland; in 2017 zijn er tien dodelijke besmettingen gemeld. Dankzij de inenting (dtp-prik) en een goede desinfectie van wonden kent tetanus een gestage teruggang. Echter, de mogelijkheid op een fatale besmetting tijdens werkzaamheden blijft aanwezig.

D Tetanus is een infectie (besmetting) die veroorzaakt wordt door 'clostridium tetani', een bacterie die aanwezig is in het maag-darmkanaal van herbivoren (planteneters). En in de bodem, in de vorm van sporen. De bacterie kan het lichaam binnendringen doordat een (kleine) wond vervuild raakt. Deze vervuiling kan aanwezig zijn in de aarde (grond) zelf en overgebracht worden via bijvoorbeeld een splinter of een doorn. Vaak wordt – ten onrechte – gedacht

dat enkel roestige voorwerpen zoals spijkers of gereedschap het risico van een tetanusinfectie met zich mee brengen. In werkelijkheid heeft roest er niets mee te maken.

Als de bacterie in gunstige omstandigheden vanuit de aarde via een wond het lichaam kan binnendringen, krijgt de bacterie de kans zijn gevreesde toxines af te geven die het centraal zenuwstelsel aantasten. Na een paar dagen (3-21 dagen)

verschijnen de tekenen van de besmetting: eerst hoofdpijn en onwillekeurige en niet-aflatende contracties (samentrekkingen) van de kaak, die zich vervolgens uitbreiden naar de spieren van het gezicht, de nek en dan naar buik en ledematen. De contracties gaan gepaard met veel pijn en koorts. Als niet snel ingegrepen wordt kan de besmetting tot een hartstilstand of verlamming van de ademhalingsspieren leiden. De behandeling bestaat uit antibiotica en andere medicatie. Let wel: de ziekte is niet besmettelijk en kan dus niet van de ene mens op de andere worden overgedragen. Maar de ziekte is ook niet immuni-serend: als je de ziekte al hebt gehad wil dat niet zeggen dat je hem niet meer krijgt. De profylactische inenting is wel immuni-serend, maar niet voor de rest van je leven. Er wordt uitgegaan van een bescherming gedurende 10 jaar.

Risico's op de werkplek

Werknemers die buiten werken, bijvoorbeeld in de landbouw, bosbouw, groenonderhoud en de paardenhouderij, maar ook in de

bouw en wegenbouw komen frequent in aanraking met de bacterie. (Kleine) verwondingen in combinatie met blootstelling aan vervuilde aarde vergroot de kans op een tetanusbesmetting. Beschermingsmaatregelen zijn:

- altijd handschoenen, lange kleding en veiligheidsschoenen dragen;
- een verwonding, hoe klein ook, altijd reinigen met water en zeep, overvloedig spoelen en desinfecteren (met jodiumhoudend ontsmettingsmiddel);
- wonden afdekken met verband;
- zorgen voor een BHV'er met kennis van zaken én de juiste BHV-middelen.

Tetanus en de wetgeving

Tetanus is een 'biologisch agens' (Arbeidsomstandighedenbesluit artikel 4.84 e.v.). Biologische agentia worden ingedeeld in 4 categorieën. Tetanus wordt ingedeeld in categorie 2: een agens dat bij de mens een ziekte kan veroorzaken en een gevaar voor de veiligheid en de gezondheid van de werknemers kan opleveren, maar waarvan het onwaarschijnlijk is dat het zich onder de bevolking

verspreidt, terwijl er gewoonlijk een effectieve profylaxe of behandeling bestaat.

Roest heeft er niets mee te maken.

Artikel 4.85 stelt dat als er sprake is van een mogelijke blootstelling aan biologische agentia, dit nader uitgewerkt dient te worden in de RI&E.

Profylaxe (bescherming)

Tegen tetanus is er een zeer doeltreffend vaccin beschikbaar. Het is goedkoop en veroorzaakt zelden bijwerkingen. Het is onderdeel van de bekende 'DTP vaccinatie', die al op jeugdige leeftijd plaatsvindt. De gevaccineerde is dan niet eeuwig

immuun, maar gedurende ongeveer tien jaar. Als iemand risico loopt op besmetting – en niet ziek wenst te worden – is een stelselmatig herhaalde vaccinatie nodig.

Dat is niet de gangbare praktijk: men wacht tot er zich een besmetting voordoet (verwonding en blootstelling aan vervuilde aarde) en gaat dan pas over tot de 'herhalingsvaccinatie'. Men vertrouwt daarbij op de kennis en alertheid van het slachtoffer.

Wat moet jij er mee als veiligheidskundige?

Maar wat zou er op tegen zijn om werknemers waarvan op grond van de RI&E kan worden vastgesteld dat zij een verhoogde kans lopen op combinaties van verwondingen en contact met vervuilde aarde, profylactisch te vaccineren?

Toegegeven, er overlijden in Nederland slecht 10 mensen per jaar aan tetanus. De waarschijnlijkheid dat het een van uw medewerkers betreft, is dus klein. Maar wilt u de weduwe gaan mededelen dat u gefaald hebt in uw preventieve activiteiten?

Ik niet!